

TÜRK KADINININ VASIFLARI

Elçin Ödemiş

Türk Kadınları Kültür Derneği

GİRİŞ

Bu gün Millî ve manevî kimliğimizin içinde bulunduğu buhranları, travmatik kimlik bozukluğunun kökünde yatan sebepleri araştırırsak, kadının toplumdaki yerini , sosyal, siyâsî ve çalışma alanındaki önemini kavrarız. Öncelikle zihnimizde tanzîmattan beri var olan ithâl düşüncelerin dayattığı normları ve batının bize bakış açısını bir kenara koymak gerekir. Binlerce yıllık kadim bir maziye sahip olan Türk milletinin kadına bakışının seyrine kulak verip, millî hafıza kaybımızı iyileştirme gayretinde olursak, çözüm bulmak mümkün olacaktır zannedirim.

Tarihimizin sayfalarını çevirip Turan diyarlarında başlayan dünya serüvenimizin beşiği Orhun 'da Göktürk Kitâbelerinde “ Türk Tanrısı, Türk milleti yok olmasın diye babam İl-teriş Kağan ile anam İl-Bilge Hâtun'u gönderdi.” İfadesiyle kadına verilen yüksek değer meydana çıkar. Kağan ile eşit statüye sâhip ve tanrı tarafından kutsanmış hâtun, devletin her türlü meselesinin içinde yer alır. Kağan, devlet işleri için kurduğu meşverette, hâtunun görüşlerini de alır, hatta ondan habersiz kuş uçurulmazdı.Hâtunun, melikelerin kendilerine ait orduları olduğunu ve bunlara savaşta komutanlık ettiği bilinen hakikatler arasındadır. Hâtunlar feodal yapı içinde bir komutan ve bey kadar mühim mevki sâhibiydiler.

Büyük Selçuklu Medeniyetinin kuruluşuna sebep, Selçuk Bey'in protokol oturma kuralları dışına çıkıp Oğuzların hatununu rencide etmesidir. Bu olayın neticesinde, göç eden ve Müslüman olan Selçuk Bey'in kurduğu büyük Türk İslam medeniyetinde kadınların statüsü değişmemiştir. Karahanlı ve Gazneliler gibi diğer Müslüman Türk devletlerinde de kadın hukukunda değişikliğe gidilmemiştir. Kadınların siyâsî rolleri, içtimaî ve hukukî mevkileri asırlarca devam etmiştir.

Selçuklu Hâtunlarından Tuğrul Beyin eşi, Altun-Can Hâtun, ordularının başında Hamedan kalesinde sıkışıp kalmış olan eşini kurtarmıştır. O, bu cesurane davranışı ve yiğitliği ile esasen Türk'lerin dünyaya yayılan medeniyetini kurtarmıştır. Böylece, târihe “devlet kurtaran hatun” diye geçmiştir. Melikşah'ın hasis, hırslı eşi Terken Hâtun ise iç savaşa neden olup “devlet batıran kadın” ünvanı taşır. Bu iki örnek bize İran topraklarında hüküm süren Büyük Selçuklu İmparatorluğunda kadınların önemini ve tesirlerini gözler önüne serer. Sadece sultan eşlerinin değil, kızları da en üst mertebededir. Onların da kendilerine ait 10.000 askerli orduları, iktâları, divân teşkîlâtı, vezirleri, hazineleri ve gelirleri mevcuttur.. Türkiye, Irak, Kirman, Suriye topraklarında kurulan hânedan mensuplarının yönetimindeki vasal Selçuklu devletlerinde de kadınların mevkiinde değişiklik olmamıştır. Büyük vezir ve siyasetçi Nizâm ül- Mülk'ün görüşlerine göre, kadınların önemi ve yeri diğer milletlerdeki hemcinslerinden üstündür. O,

“Acem hükümdarları devrinde kadınların siyâsî bir tesiri olmazdı. Türkistan hâkanları ve Türkmen pâdişâhları devlet işlerinde hâtunların fikirlerini üstün tutarlardı.” Der.

Bazı Türk menşeli devletlerin, fermanlara “ Sultanın ve hâtunun emri ile” ibâresini koyduğunu İbn-i Batuta'dan nakille bilmekteyiz. Yine aynı şekilde gelen yabancı konukları beraber karşıladıklarını, verilen ziyâfette eşlik ettiklerini, seyyahların ve gelen elçi heyetlerinin beyanlarında

görmekteyiz. Türk kadınlarının birçok defa, sultan tarafından gerek halifeye gerekse başka sultan ve beylerin huzuruna elçilik vasfıyla gönderilip devleti temsil ettiğini vak'anüvislerin yazdığı tarih sayfalarından öğrenmekteyiz.

Osmanlı Devletinde ise kadınların siyasî yapılandırmada etkin olduğu görülmektedir. Türk yurdu haline gelen Anadolu topraklarında yaşayan halk böylece ilk kez kadınlara hürmeti ve saygıyı görmüşlerdir. Türk cihan hâkimiyeti mefkûresine sıkı sıkı bağlı olan kadınlar, erkek gâzi ve askerler kadar savaşma yeteneğine sahiptir. 15.Asırda Türkiye'yi ziyaret eden Fransız elçisi Broquere Türkmen kadınların, erkeklerden kaçmadığını ancak çok iffetli olduklarını anlatırken Güneydeki Dulkadiroğullarına bağlı 30.000 kadın süvari bulunduğunu da ifade etmektedir. Sözü geçen bu kadın süvariler dünyanın ilk kadın teşkilâtını kuran Bâciyân-ı Rum tâifesidir. Fatma Bacı liderliğinde kurulan bu teşkilât ülkenin her yerine yayılmış, Moğollara karşı mücadele etmiş ve şehitler vermişlerdir. Onlar alperen ruhlu, fütüvvet ehli hâatunlar olarak tarihe geçmişlerdir.

Zamanla kadınların, geçmişte bizzat içine dâhil oldukları iktidar savaşlarından ve siyâset alanından yavaş yavaş çekildiği görülmektedir. Bunun sebebi, göçebe Türkmen gruplarının 1300 yıllarından sonra, yerleşik hayata geçmeleri ve şehir hayatına uyum sağlamalarıdır. Diğer milletlerin, Rum, Arap, Ermeni, Acem, unsurlarının sadece örfî âdetlerinin Türk örflerine karışması da onların evlerine çekilmesinde etkili olmuştur.

Müslümanlıkta kadınların saf dışı bırakılması söz konusu değildir, Türkler bunu çok iyi kavramış ve hayata geçirmişlerdir. İslâm tarihinde yer alan Hz. Ayşe bir âlim, Hz. Hatice işkadını, Hz. Esmâ müzik için icazet alan bir musikişinastır. Savaş alanında görülen kadın sahabeler vardır.ilk şehit Hz. Sümeyye ve Hz. Rabia . Farsça bir eserde ifade edildiği üzere 1600 lü yıllarda kadın ilahiyatçılara rastlanılmıştır. Asya ve Afrika'da ise devlet yöneten Müslüman kadınlar vardır. Hindistan da Türk soyundan gelmiş Delhi Meliki İltutmuş 1236 senesinde kızı Raziye'yi halefi tâyin etmiştir. Yine Türk soyundan gelmiş Mısır'da Şecer üd-dür gibi kadınlar hükümdarlık mevkiinde veya nâib sıfatıyla devletleri yönetmişlerdir. Dinimizde kadın erkek ayrımı yapılmadığı yine yüce kitabımızda günahların sevapların, ibâdetlerin kadın erkek olarak ayrılmadığı , bütün Müslümanları kapsadığı, seslenişin "Ey İnananlar "olduğunu söylemeden geçemeyiz. Bu anlayış, bâzı ilim adamlarının yanlış yorumları ve tefsirlerinin yanı sıra câhiliye devrinde kalma âdetlerin ve inanışların tesiri ile sarsıntıya uğramıştır. Rönesans sonrası, batı dünyasının Oryantalist bakışla, İslâmı tahrip ve tahrik edici eserler vermesi, Müslüman kadınına mümtaz yeri kaybetmesine sebep olmuştur. Büyük düşünür Muhammed İkbâl'in dediği gibi suç İslâm'ın değil, onu yaşayan Müslümanlarıdır.

Bin yıldır İslâmın sancaktarlığını yapan Türkler, Ahmet Yesevî ocağında pişen tasavvufî anlayışla, kadınlara hürmeti eksik etmemiştir. Gerek kadınlar gerekse erkekler devlet-i ebedi müddet'i, devleti Saadet'i ve millî gâyeyi hayat tarzı olarak benimsemişlerdir . Dede Korkut masallarında, "adı görklü Muhammed" sevgisi sık sık tekrarlanmakta , namaz kılınıp ve Allah'a dua edilmekte, ayrıca töre ve doğru geleneklerin çoğu muhafaza edilmiş olarak karşımıza çıkmaktadır. Birçok Türk büyüklerine yazılan nâmelerde, Türklerin dinlerine ve törelerine sıkı sıkı bağlılığı, kadınların erkekler kadar kahraman ve iffetli olduğu anlatılmaktadır.

Yusuf Has Hacıp, Kutadgu Bilig'de, "Oğul ve kıza bilgi ve edep öğret; bu her iki dünyada onlar için faydalı olur." demekle, bilginin ve eğitimin Türk kadınına da kapsadığını, mutlu olmak için her iki cinsede gerekli olanın edep olduğunu söyler. Türk kadınına gerçek değerini verenlerden biri de Mevlânâ Celâleddîn-ı Rûmî hazretlerdir. O, hanımlara saygı ve hürmet göstermiş, bu yaklaşımının sembolü ise

Gevher ve Gürcü hâton olmuştur. Mevlânâ hazretleri sohbet ve semâ meclislerinde sâdece erkeklerin değil kadınların kısaca, er doğanların mürebbiliğini üstlenmiştir. Ona göre sâdece kadınlara gâlip gelenler cahillerdir. çünkü galeb edenler, câhil, kaba, sevgisiz, merhametsiz olurlar fitratları hayvanlık üstündedir. Akıllı kimselere gâlip gelenler ise kadınlardır.

Ona izzet veren Büyük devletli, “Kadın, Hâk nurudur, sevgili değil, sanki yaratıcıdır, yaratılmış değil” diyor. Dinin ve Türk tasavvufun bakışını anlatan bu güzel sözler üstüne ne denebilir.

Türk kadınının göçebelikten, yerleşik hayata geçmesi onun aksiyoner yönünü etkilememiş kendisine yeni sahâlar bulmuştur. Erkekler, fetih ve cihat meydanlarından elde kılıç cenk ederken onlar ülkenin sosyal hayatını düzenleyen vakıf teşkilâtları kurup, devletin diğer ayağı olmuşlardı. Vakıflar sayesinde açtıkları hastahâneler, okullar, câmiler, imâretler, medeniyetin hem san’at hem mimarî hem de sosyal ağının en güzel örneklerini teşkil ediyordu. Türk kadınının san’atla olan muhabbeti en üst seviyededir, İstanbul’un ve diğer şehir merkezlerindeki kadınların çoğu musikî, şiir, Türk sanatları hat, tezhip vb .ilgilenmiş, aralarından ünlü hattat, şair ve bestekârlar çıkmıştır. Bu bakımdan Türk kadını bir münevver sınıf oluşturmuş, erkeklerle boy ölçecek hâle gelmiştir. Lâkin o, her cinsin farklı kabiliyette yaratılmış olduğunu bilecek kadar îmana , irfana, bilgiye sâhipti. Bu yüzden de eşlerini asla bir râkip değil bir bütünün tamamlayıcısı olarak görüyorlardı. Onlar, âile hayatı ile alakalı vazîfeleri bölmüşlerdir. Kadın ve erkek görevlerini âdeta ibâdet haline getirdiği için, evdeki huzur ve saygı, devlet ve sokağa yansımış, böylece toplum üst seviyede ahlâkî vasfa sahip olmuştur.

Osmanlılarda, oryantalistlerin bize empoze etmeye çalıştıkları çok eşliliğin yaygın olduğu kanaati ise bu tarz evliliklere rastlamakla birlikte sicil kayıt defterleri ışığında yanlışlığı artık bilinen bir gerçektir. Kız çocukların okutulması, kânunlar çerçevesinde sıbyan mektepleri seviyesinde olsa da, aile, Kutadgu Bilig de söylenen gibi çocuklarına ilim ve edep öğretmeyi destur edindiği için câhil bir kadın topluluğu olduğunu söylemek yanlıştır. Hatırlamak gerek ki Türk kadının küçük düşürücü isnadların çoğu, kadınları Rönesansa kadar cadı ve şeytanın ortağı görülüp, yakılarak öldürülen batının, şark medeniyeti özellikle Türk İslâm medeniyetini rencide edecek hayal ürünleridir. Tanzimatla birlikte, Türk kadını için devlet eliyle meslek eğitim kapıları açılmıştır. 1869 yılında her ilde kız öğretmen okulu açılması kararı alınmıştır. Yine aynı şekilde, 7-11 yaş kız çocuklarının okula devam mecburiyeti yasallaşmıştır.. 1876 yılında Abdülhamit döneminde anayasa maddesi olarak yer aldığı gibi kız ve erkek çocuklarına eşit eğitim hakkı verilmiştir.Yenileşme çağındaki Avrupa’da kadınların mücadele ederek eriştikleri eşit eğitim hakkına, Türk kadını mücadele vermeden onlarla eşit zamanda kavuşmuştur. İlk kız Rüştüyesi erkek rüştüyesinden sadece 10 yıl sonra 1859 yılında açılmıştır. Abdülhamit Han döneminde, Rüştüyeler İstanbul dışında da açılmış, kız İdadi okulları da yaygınlaşmıştır. Kadınların ilk resmi çalışma hayatına girişi, eğitim hayatında olmuştur. Zaten Türk kadını gerek ticarete gerek köy hayatının gereği olarak hayatında yer almaktaydı. Yenileşme döneminde ve modernleşme çağında Türk kadını basın, sağlık ve küçük sanayî alanında da istihdam edilmeye başlanmıştır..

Görüldüğü gibi Osmanlı’da kadın geri plana atılmamış, çağın gerektirdiği şartlar çerçevesinde düzenlemeler gecikmeden hayata geçirilmiştir. Balkan savaşları ile başlayan acılarımızda Türk kadınlarının ön cephelerde yer aldığını, büyük mitinglere ev sahipliği yapan meydanlarda ateşli konuşmacılar olduğunu görüyoruz. Halide Edip Adivar’ın taksimdeki muhteşem konuşması bugün bile kulakların millî dalgalarına hitâp eder. Osmanlı’nın yıkılmasının ardından Gazi Mustafa Kemal Atatürk’ün önderliğinde başlayan millî mücâdele destanında kadınların yeri bizleri tartışmasız bir

masal diyarının içine sürükler. Ayşe bacılar, Emine bacılar ve nice isimsiz kahramanlar bu millî destanın içinde yer alır. İşte bu kahramanlar tıpkı peygamber ocağının neferleri olan Mehmetçikten farklı değildirlir .

Erkeklerle yanyana kurdukları Türkiye Cumhuriyeti devleti, kadınlarımıza gelişmiş modern ülkelerin çoğundan önce haklarını vermiştir. 1934 yılında verilen seçme ve seçilme hakkı onun Avrupalı hemcinslerine karşı iftihar tablosudur. 1970 yılında bu hakka kavuşan İsviçreli kadınlar, batının alay edip küçük gördüğü barbar diye adlandırdığı Müslüman Türk hanımların karşısında boyunları bükük kalmıştır. Kadınlarımız, Cumhuriyetle birlikte medenî hukuk ve çalışma hayatında dabirçok haklara sahip olmuşlardır.

TÜRK KADININ İÇİNDE BULUNDUĞU TRAVMA

Geçmiş altın sayfalarla dolu Türk kadını neden kendini tanımamaktadır? Neden kendisi gibi muhteşem bir mâzîye sâhip olmayan Avrupa kadınına benzemek için çabalamaktadır?

Mütefekkir yazar Sâmiha Ayverdi şöyle söyler, “Felsefesi olmayan ve ilmî temellere oturmayan her teşebbüs ve hareket akamete mahkumdur”.

Yenileşme sürecinde kazanılan haklar, felsefesi olmadığı için istenilen amaca ulaşamamıştır. Millî hüviyetten uzaklaştırılan kadının elinden, irfanı, hikmeti, kültürü, gâyesi, milli hafızası ,iffeti zarafeti, dili, elinden alınmış, sağa sola çarpan psikolojik buhranları ortaya çıkarmıştır. Eski Türk kadını, okuma yazması olmasa bile, kendisine medenî bir vicdan ve içtimâî formasyon veren bir şifahî kültüre sahipti. Bunun neticesi memleketin durumunu bilen, vatan aşkıyla yanıp tutuşan kadının her duygusu, her hareketi, düşüncesi ve yaşayışı millî damgası taşırdı. O, bu millî düşünce ile kötü ve iyiyi ayırt edip kendi etrafında örülmüş toplumun ana beyni, aile müessesesini en sağlam yapıcı hücre haline getirmişti.

Mâzî sırlarına vâkıf olmayan yeni kadın, tâhlil gücünden eksik kalmış, mazideki kadını, silik ve zavallı görmüştür. Hâlbukî, ninelerimiz, tarih boyunca bu topraklara evlad veren, gelenek, görenek ve imân nizamı içinde toplumu birleştiren, işleyen, cemiyetin âhengini kurduran sırlı kuvvettir. Aktarıla aktarıla gelen kültür, madde ve mânâ felsefesini sıkı bağlarla kurmuş, böylece irfan ve Türk medeniyetinin abidesi olmuştur. Çocuklarına vatanları için şehit düşmelerini kulaklarına doğdukları gün üfleyen bu kadınlar, nice okumuş birkaç dil bilenden üstün, millî bilince sâhip, hamâsî bir asalet örneğidir.

İşte yenileşme sürecinde Kadınlarımızın kaybettiği bu hamasî asalet olmuştur. Hâlbuki bu asaleti elinde tutup haklarıyla harmanlamış olsaydı, bugün Türk İslâm medeniyeti muhakkak ki çok mesafe katetmiş olurdu,

SONUÇ

Bugün Türk coğrafyası genç nüfusu ile münevver namzetleri diyarıdır. Gençlik, Gayrı millî düşüncelerin tesirinde yetişmiş sözde aydın ordusunun tesiriyle dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkma tehlikesiyle karşı karşıyadır.. Bu tehlike, “İzm”lerin peşinden değil “Türk Cihan Hâkimiyeti Mefkûresi” etrafında birleşen Türk İslâm sentezinin yeniden dirilmesi sayesinde önlenabilir. geleceğimiz için bu elzemdir.

Türk kadınları içinde buldukları travmayı, batının sunduğu ilaçlarda değil kendi özünde ve medeniyetinin sayfalarında yer alan ilaçlar sayesinde atlatacaktır. Bunun için yapmamız gereken evvelâ cehaleti yenmemiz, çoktandır unuttuğumuz mâzî, târih, dil ve din gibi ana kuvvetlerimizle yeniden hemhâl olmamız icab eder.

İşte bu sebeplerle dış mihraklı ideolojik yıkıcı cereyanlara karşı mücadele edebilmek, maziden gelen millî manevî ve kültürel değerlerimizi araştırmak, canlandırmak, tanıtmak, yaşatmak ve çocuklarımızı ve onları yetiştiren kadınlarımızı gerek fikrî gerekse kültürel açıdan eğitmek maksadıyla kurulan Türk Kadınları Kültür Derneği 1966 yılından beri millî hassasiyeti olan nesillerin yetişmesi için çalışmalarına devam etmektedir.

Son olarak;

Türk kadınının dünyaya örnek olacak aslî hüviyetini hatırlaması ve değerlerine sahip çıkması, mazimizin şanlı sayfalarında yer alan kadın kahramanlarımıza bir vefa borcu değil midir?